

Toespraak van PAX directeur Jan Gruiters tijdens de feestelijke bijeenkomst in het kantoor van PAX bij de uitreiking van Nobelprijs voor de Vrede

Beste mensen, beste vrienden en collega's,

Over ruim een uur nemen Beatrice Fihn, directeur van ICAN en Setsuko Thurlow, overlevende van Hiroshima, de Nobelprijs voor de Vrede in ontvangst. PAX is erbij als bestuurslid en drijvende kracht van ICAN. Volgende week hangt er een officiële replica van de Nobelprijs in ons kantoor. Dat is toch ongelooflijk!

De uitreiking van de Nobelprijs brengt niet alleen mensen in Oslo bij elkaar. In de 101 landen waar de ICAN campagne actief is komen mensen zoals wij hier bij elkaar. Beatrice en Setsuko nemen de Nobelprijs in ontvangst. Maar Nobelprijs is voor al die activisten die zich inzetten voor een kernwapenvrije wereld. De Nobelprijs is dus ook voor jullie.

De uitreiking van de Nobelprijs roept onvermijdelijk herinneringen op aan de lange weg naar een kernwapenvrije wereld. De eerste protesten in de vijftig en zestiger jaren, in reactie op de atoomproeven in de Pacific. De grote demonstraties in Europa, in Amsterdam en Den Haag in reactie op nieuwe kernwapens. Ik was er zelf bij en onderdeel van. De euforie om met zoveel mensen samen te zijn zal ik nooit vergeten. Maar ook de bittere teleurstelling over de onverschilligheid waarmee de politiek daaraan voorbij ging.

En sinds 10 jaar is er dus de ICAN-campagne met als tastbaar resultaat een verdrag dat kernwapens verbiedt.

Het is goed om te beseffen dat we vandaag op de schouders van onze voorgangers staan. Dat stemt ons dankbaar. En het is goed om te weten dat er een nieuwe generatie is die zich voor een kernwapenvrije wereld wil inzetten. Dat stemt ons hoopvol.

PAX heeft steeds een hoofdrol gespeeld in het kernwapendebat. In de tachtigerjaren. En sinds 2007 als actieve aanjager van het debat in Nederland, internationaal en binnen ICAN. De reden is simpel. Kernwapens zijn de ultieme bedreiging van vrede en het menselijk leven.

Met ICAN heeft de strijd tegen kernwapens een nieuwe impuls gekregen. Het heeft geleid tot drie omkeerbare veranderingen.

1. Het frame voor de discussie over nucleaire ontwapening is voor altijd veranderd. Het debat over kernwapens gaat niet meer over de veiligheid maar over de humanitaire impact. Dat is de nieuwe realiteit.
2. Daardoor kregen nieuwe mensen een stem en ontstonden er nieuwe bondgenootschappen. Humanitaire organisaties als het Rode Kruis. Staten die geen kernwapens willen hebben. De civil society in het zuiden. De overlevenden en slachtoffers van kernwapens. Zij vormen een brede coalitie van staten en maatschappelijke organisatie, van diplomaten en activisten, van militairen en medici tegen kernwapens.
3. Kernwapens zijn gestigmatiseerd. Zodra het verdrag tegen kernwapens rechtskracht heeft zijn deze wapens illegaal. Enkele dagen geleden verklaarde de paus het bezit van kernwapens als irrationeel. Financiële instellingen die investeren in bedrijven die betrokken zijn bij kernwapenproductie hebben iets uit te leggen.

De crisis rond Noord-Korea maakt duidelijk hoe urgent het gevaar van kernwapens is. Het maakt duidelijk dat de non-proliferatie heeft gefaald. Het maakt duidelijk dat de logica van de nucleaire afschrikking is uitgewerkt.

Bij de uitreiking van de Nobelprijs voor de Vrede willen we daarom een krachtige boodschap afgeven.

1. Dit is de keuze waarvoor we staan: het einde van kernwapens of het einde van de wereld waarin we leven. De consequenties van het gebruik van kernwapens zijn ondenkbaar en onomkeerbaar. Ja, er zullen overlevenden zijn maar niemand zal voor hen kunnen zorgen.

2. Het uitbannen van kernwapens is urgent noodzakelijk en mogelijk. We hebben biologische en chemische wapens verboden. We hebben landmijnen en clusterprojectielen uitgebannen. Landen willen kernwapens hebben, niet voor hun veiligheid maar enkel voor hun macht. Dat kan en dat moet stoppen.
3. Het verbod op kernwapens is een stap op weg naar een kernwapenvrije wereld. Kernwapens waren een symbool van macht. Het verdrag maakt van kernwapens een symbool van schaamte. Nucleaire afschrikking was ooit een logica. Het verdrag maakt het bezit van kernwapens irrationeel. Kernwapens beloofden ooit vrede. Het verdrag ontmaskert deze mythe.

Het is altijd gevaarlijk mensen te bedanken. Ik maak toch een uitzondering. Ik wil graag Edy Korthals Altes danken. Hij is 93 jaar oud. Hij had vandaag aanwezig willen zijn maar dat kon helaas niet. Zijn besluit om als ambassadeur ontslag in te dienen vanwege zijn ethische bezwaren tegen kernwapens heeft destijds een enorme indruk op mij gemaakt. En ik wil natuurlijk mijn collega's danken die zich schijnbaar onvermoeibaar hebben ingezet en er voor hebben gezorgd dat we vandaag trots kunnen zijn op PAX: Susi, Krista, Selma, Maaike en Wilbert!

Met de toekenning van de Nobelprijs is het werk niet gedaan. Integendeel. We staan nog voor een enorme opgave. Meer landen moeten het verdrag ondertekenen. Financiële instellingen moeten hun investeringen stopzetten. En parlementen van de NAVO-landen moeten aan de bak. Regeringen die nog geloven in de mythe van de nucleaire afschrikking zullen keer op keer uitgedaagd moeten worden om ook het verdrag te ondertekenen. Dat kan. Ook als je lid bent van de NAVO. Vandaag is het feest. Morgen gaat de campagne verder. En ik reken op jullie bijdrage!

Utrecht, 10 december 2017